

Gedragscode Omgevingsbetrokkenheid bij Aardwarmteprojecten

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Definities	5
3. Doel en reikwijdte	6
4. Communicatie en dialoog	7
5. Omgevingseffecten	8
6. Kwaliteit van de leefomgeving	8
7. Borging en evaluatie	9
8. Ondertekenende partijen	10
Bijlage 1: Over aardwarmte	11
Bijlage 2: Betrokken organisaties	13
Bijlage 3: De leden van Geothermie Nederland	14

1. Inleiding

In het najaar van 2019 heeft Geothermie Nederland (destijds DAGO) namens haar leden, de bedrijven die in Nederland aardwarmte (willen) winnen, het initiatief genomen voor de Gedragscode Omgevingsbetrokkenheid bij Aardwarmteprojecten. De gedragscode is bedoeld voor deze bedrijven zelf (de initiatiefnemers) en richt zich tot bewoners en bedrijven in de omgeving van een aardwarmteproject, de relevante gemeenten, provincies, waterschappen, drinkwaterbedrijven en natuur- en milieuorganisaties. De gedragscode geeft principes voor hoe de leden van Geothermie Nederland bij de voorbereiding en realisatie van aardwarmteprojecten de omgeving betrekken. Met deze gedragscode geven leden van Geothermie Nederland proactief invulling aan de toekomstige verantwoordelijkheid uit de Omgevingswet om de omgeving te laten participeren.

Aardwarmte en de omgeving

Aardwarmte (ook wel geothermie genoemd) is duurzame warmte uit de ondergrond voor de verwarming van kassen, bedrijven, huizen en industrie. De hoogste prioriteit van de Nederlandse aardwarmtesector is om op een veilige en verantwoorde wijze voor mens en milieu te voorzien in de duurzame warmtevraag. Om de ambities voor aardwarmte in Nederland te kunnen realiseren is participatie van omwonenden en andere belanghebbenden van belang. Dit betekent dat belanghebbenden bij de voorbereiding en uitvoering van projecten zo goed mogelijk worden betrokken, tijdig worden geïnformeerd en met hen wordt besproken hoe de activiteiten zo goed mogelijk kunnen worden uitgevoerd en ingepast in de omgeving. Door kansen te verkennen voor synergie met andere lokale ontwikkelingen, bijvoorbeeld via gelijktijdige aanleg van infrastructuur, meervoudig ruimtegebruik of groenvoorziening, kan een project daarnaast bijdragen aan de kwaliteit van de leefomgeving.

Totstandkoming gedragscode

Bij de ontwikkeling van deze gedragscode is er in het voorjaar van 2019 gesproken met 18 partijen die op verschillende wijzen betrokken zijn bij de ontwikkeling van aardwarmteprojecten of bij een voorgenomen initiatief daartoe. Er is o.a. gesproken met overheden (zoals de Rijksoverheid, gemeenten, provincies, waterschappen), belangverenigingen en Niet-Gouvernementele Organisaties (NGO's). Ook is er kennis en ervaring meegenomen vanuit de Green Deal Participatie van de Omgeving bij Duurzame Energieprojecten¹ en de gedragscodes van andere branche-verenigingen (windenergiesector NWEA, aardgassector NOGEPa). Daarnaast is bij de ontwikkeling samengewerkt met de leden van Geothermie Nederland zelf (destijds DAGO en Platform Geothermie).

Er is geprobeerd om de vragen, wensen en suggesties zoveel mogelijk te verwerken in deze gedragscode. Waar dat niet mogelijk is, leggen we dat goed uit. Een aantal belangrijke punten uit de gesprekken willen we daarom graag expliciet toelichten:

1. De effecten van aardwarmte

In de gesprekken kregen we veel vragen over veiligheid, mogelijke effecten en risico's van aardwarmte voor de omgeving. De initiatiefnemers zijn bekend met de effecten en risico's en doen hier op individuele basis ervaring mee op. Deze ervaringen worden opgenomen in het veiligheids-, gezondheids- en milieuzorgsysteem van de initiatiefnemer. Dit VGM-zorgsysteem bevat het geheel van procedures en werkinstructies en wordt intensief gebruikt bij dagelijkse en bijzondere werkzaamheden. Hiernaast wisselen initiatiefnemers structureel hun ervaringen uit binnen Geothermie Nederland, wat resulteert in een continue verbetering van het VGM-zorgsysteem. Tevens worden op basis van deze ervaringen sectorbrede onderzoeken uitgezet naar gedeelde vraagstukken, zoals het voorkomen en mitigeren van milieurisico's in de ondergrond.

¹ Zie www.greendeals.nl voor meer informatie

2. Het belang van maatwerk

Daarnaast gingen veel vragen over het omgaan met de verschillen in de omgeving, bijvoorbeeld over projecten in een agrarische omgeving of juist bij woonwijken. De gedragscode geeft algemene principes die voor alle gebieden waar aardwarmte wordt ontwikkeld uniform van toepassing zijn. Elk project is echter anders en vraagt daarom inpassing in de specifieke lokale context. De initiatiefnemer stelt dan ook voor ieder project een participatieplan op, zodat een project zo goed mogelijk passend kan worden gemaakt in de omgeving. Maatwerk wordt geleverd via het omgevingsoverleg.

3. Duidelijke rollen en verantwoordelijkheden

Er werden ook vragen gesteld over het wettelijk kader, de rollen en verantwoordelijkheden van verschillende partijen in de aardwarmtesector. Het wettelijke kader waarbinnen Geothermie Nederland en haar leden opereren is aan verandering onderhevig: de Mijnbouwwet wordt herzien en de Omgevingswet zal naar verwachting in 2021 gaan gelden. Hiermee is zoveel mogelijk rekening gehouden bij de opstelling van deze gedragscode, maar mogelijk vraagt dit te zijner tijd aanpassingen van de gedragscode.

Bij de realisatie van aardwarmteprojecten spelen niet alleen initiatiefnemers een belangrijke rol. Ook overheden (als bevoegd gezag en beleidsmaker), toezichthouders, warmtevragers, natuur- en milieuorganisaties en andere partijen zijn daarbij van belang. De leden van Geothermie Nederland zetten zich in voor een goede samenwerking.

4. Schadeafhandeling mijnbouwactiviteiten

Verder gingen diverse vragen over de afhandeling van mogelijke schade als gevolg van de opsporing of winning van aardwarmte, mocht die er onverhoopt zijn. Op dit moment verkent het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) de mogelijkheden voor het opstellen van een landelijke aanpak voor schadeafhandeling als gevolg van mijnbouwactiviteiten. Als onderdeel hiervan is Geothermie Nederland in gesprek met EZK hoe aardwarmte als mijnbouwactiviteit mogelijk een plek krijgt in een convenant tussen de aardwarmtesector en de Staat en een daarbij te hanteren schadeprotocol. Daarnaast is er het Landelijk Loket Mijnbouwschade waar iedereen die schade heeft waarvan hij/zij vermoedt dat deze is veroorzaakt door een mijnbouwactiviteit terecht kan voor informatie.

Tot slot

Deze gedragscode is nadrukkelijk een startpunt, waarbij Geothermie Nederland gaandeweg in de praktijk leert wat werkt en waar aanpassingen nodig zijn. Om de principes van deze gedragscode nader uit te werken heeft Geothermie Nederland een leidraad omgevingsbetrokkenheid voor haar leden ontwikkeld. Deze leidraad biedt initiatiefnemers een handreiking voor de aanpak van omgevingsbetrokkenheid.

Geothermie Nederland en haar leden blijven leren en evalueren en stellen de gedragscode bij naar gelang hun bevindingen. Geothermie Nederland vraagt betrokken organisaties dan ook om terugkoppeling te geven om de gedragscode te kunnen verbeteren. Als u suggesties heeft voor het verbeteren van de gedragscode of u graag wilt meedenken, dan hoort Geothermie Nederland dit graag.

2. Definities

Aardwarmte

In de ondergrond aanwezige warmte die aldaar langs natuurlijke weg is ontstaan.

Belanghebbende

Een persoon of organisatie die in de omgeving van een (potentieel) project een rechtstreeks aantoonbaar belang heeft.

Initiatiefnemer

Houder van een aardwarmtevergunning die is aangewezen om de feitelijke werkzaamheden te verrichten of daartoe opdracht te verlenen. Initiatiefnemers zijn (aspirant) lid van Geothermie Nederland.

Omgeving

De omgeving kan slaan op het fysieke gebied waar de activiteiten van projecten, of de effecten hiervan, merkbaar kunnen zijn. De omgeving wordt ook gebruikt om belanghebbenden in dit fysieke gebied die deze effecten kunnen ervaren aan te duiden.

Omgevingsoverleg

Overleg met belanghebbenden over het project. Hierbij worden afspraken gemaakt over de wijze waarop de omgeving wordt betrokken, wordt geïnformeerd en over welke thema's wordt gesproken. Dit omgevingsoverleg is een middel voor de omgeving om advies uit te brengen aan de initiatiefnemer.

Opsporen

Onderzoek doen naar de aanwezigheid van aardwarmte, dan wel naar nadere gegevens daaromtrent, met gebruikmaking van een boorgat.

Participatie

De mate van betrokkenheid bij het proces rond de planvorming en realisatie van een project. Procesparticipatie kent verschillende niveaus, variërend van informeren, betrekken, tot integreren.

Participatieplan

Een plan van de initiatiefnemer waarin beschreven wordt op welke wijze de omgeving wordt betrokken. Het opstellen van een participatieplan is onderdeel van de Leidraad Omgevingsbetrokkenheid bij Aardwarmteprojecten van Geothermie Nederland.

Project

Het geheel van activiteiten gericht op het ontwikkelen, realiseren en exploiteren van aardwarmte, waarbij milieu- en omgevingseffecten kunnen ontstaan.

Verkennen

Om te bepalen waar aardwarmte (technisch) winbaar is, onderzoekt een aardwarmtebedrijf binnen een toegewezen gebied (het zoekgebied) de ondergrond.

Winnen

Het onttrekken van aardwarmte aan de ondergrond, anders dan het onttrekken daarvan in samenhang met het opsporen of het winnen van delfstoffen dan wel met het opslaan van stoffen

3. Doel en reikwijdte

De gedragscode kent de volgende principes als het gaat om haar doel en reikwijdte:

1. Het doel van de gedragscode is het versterken van de betrokkenheid van belanghebbenden bij aardwarmteprojecten. Hiermee willen initiatiefnemers projecten zo goed mogelijk laten aansluiten bij de wensen en belangen van de omgeving en projecten zo goed mogelijk inpassen in de lokale omgeving. Het streven is dat de belangen van de omgeving rondom een project structureel en op een goede manier worden meegenomen, zodat projecten zo breed gedragen mogelijk tot stand komen.
2. Deze gedragscode geeft principes waar alle initiatiefnemers zich aan moeten houden.
3. Het uitgangspunt is dat de participatie van belanghebbenden bij een project passend is bij de behoeften van de omgeving, passend bij de projectkarakteristieken en in relatie staat tot de (mogelijke) impact die een project heeft op de omgeving.
4. De gedragscode is geen vervanging van wet- en regelgeving, maar een bovenwettelijke inspanning van initiatiefnemers om omgevingsbetrokkenheid te waarborgen. De wettelijke eisen zijn onder andere te raadplegen via wetten.overheid.nl en allesoveraardwarmte.nl.
5. De gedragscode is van toepassing op alle fasen van een project: het verkennen, opsporen en winnen van aardwarmte. Van de verkenning van de ondergrond (binnen een zoekgebied), tot de boring, de winning, het opruimen van installaties en het goed achterlaten van het terrein.
6. De gedragscode is van toepassing op alle nieuwe projecten.

7. Reeds bestaande projecten² worden, indien hier behoefte aan is, samen met belanghebbenden aan de hand van deze gedragscode besproken.
8. Indien er een majeure wijziging in een bestaand project plaatsvindt waar mogelijk milieu- en omgevingseffecten kunnen ontstaan, zal de gedragscode worden toegepast door de initiatiefnemer.
9. Wanneer een bestaand project een volgende fase ingaat (zoals van opsporen naar winnen, of van winnen naar verwijderen) zal de gedragscode ook worden toegepast.

² Waarvoor reeds een SDE+ subsidie is aangevraagd c.q. toegekend.

4. Communicatie en dialoog

Heldere communicatie, transparantie en een goede dialoog met de omgeving is van groot belang bij projecten. In het kader hiervan worden de volgende principes gehanteerd:

Algemene principes

1. Initiatiefnemer informeert en betreft belanghebbenden tijdig en zo vroeg mogelijk bij de projectontwikkeling.
2. Initiatiefnemer stemt de informatievoorziening met de omgeving af op de behoefte.
3. Initiatiefnemer stelt de benodigde informatie ter beschikking, waarbij rekening wordt gehouden met beperkingen vanuit bedrijfsvertrouwelijke informatie en aanbestedingsregels.
4. Participatie kent verschillende niveaus: informeren, betrekken/adviseren en co-creatie/integreren. Per project, per fase en per belanghebbende(groep) kan de mate van en soort participatie verschillen. De initiatiefnemer maakt hierin een keuze en stelt hiertoe een participatieplan op.
5. Initiatiefnemer en overheden (bijvoorbeeld rijk, provincie, gemeente en waterschappen) hebben elk hun eigen rollen, taken en verantwoordelijkheden in het proces. Initiatiefnemer beschrijft dit in het participatieplan en bespreekt dit met de relevante overheden.
6. Indien er projectwijzigingen en/of inzichten ontstaan zullen belanghebbenden hierover actief worden geïnformeerd.
7. Initiatiefnemer zorgt ervoor dat vragen en zorgen kunnen worden besproken. Hiertoe stelt de initiatiefnemer een contactpersoon beschikbaar.

Het omgevingsoverleg

8. Initiatiefnemer stelt per project een omgevingsoverleg beschikbaar. Het omgevingsoverleg is een middel voor de omgeving om advies uit te brengen aan de initiatiefnemer.
9. In het omgevingsoverleg bespreken initiatiefnemer en de omgeving op welke manier de omgeving betrokken zou kunnen worden bij een project. Zij spreken over de omgevingseffecten, over welke thema's wordt gesproken, wat de rollen van betrokken partijen zijn, de frequentie van overleg en eventuele andere zaken die betrokkenen in het omgevingsoverleg van belang achten. Mogelijke onderwerpen voor het omgevingsoverleg zijn:
  - Keuze voor aardwarmte als energiebron
  - Licht, geluid en transport, gedurende de bouw en tijdens operatie
  - Techniek, veiligheid, risico's en maatregelen
  - Locatierichting en ruimtelijke inpassing
  - Natuur en milieu
  - Mogelijkheden om bij te dragen aan de kwaliteit van de leefomgeving
  - Mogelijke schade en afhandeling
  - Vragen en klachten

5. Omgevingseffecten

De leden van Geothermie Nederland zijn zich bewust van de mogelijke impact van een aardwarmteproject op de directe omgeving en gaan open het gesprek aan over de omgevingseffecten. Hierbij worden de volgende principes gehanteerd:

1. De mogelijke effecten op de omgeving worden zo goed mogelijk inzichtelijk gemaakt. Nadelige effecten op de omgeving worden zoveel mogelijk voorkomen of verminderd.
2. Initiatiefnemer spant zich in om de omgeving waar mogelijk te betrekken bij het zoeken naar de best passende uitvoeringswijze van de activiteiten.
3. Omgevingseffecten van de activiteiten worden gemonitord conform de wettelijke vereisten. Monitoring kan ook worden besproken in het omgevingsoverleg.
4. Als uit het omgevingsoverleg blijkt dat aanvullend onderzoek nodig is, zal de initiatiefnemer dit door onafhankelijke experts laten uitvoeren. De experts worden in samenspraak met belanghebbenden geselecteerd.
5. Bij de uitvoering van activiteiten kan het voorkomen dat op enige wijze schade aan derden ontstaat. Dit heeft betrekking op bijvoorbeeld planschade of materiële schade door (mijnbouw)activiteiten. De wet bevat bepalingen over het compenseren of vergoeden van schade.

6. Kwaliteit van de leefomgeving

Om positief bij te dragen aan de omgeving en duurzaamheidsdoelstellingen in de omgeving, wordt het principe van de kwaliteit van de leefomgeving gehanteerd. De mogelijkheden om een bijdrage te leveren aan de omgeving verschillen per project. In het omgevingsoverleg verkennen initiatiefnemer en de omgeving de mogelijkheden hiervoor, zoals:

- Levering van lokale warmte breder dan aan alleen de initiatiefnemers van het project.
- Zoeken naar opties voor synergie, zoals aansluiting bij lokale infrastructuurontwikkelingen, kansen voor groen en natuur, of mogelijkheden voor dynamisch ruimtegebruik.
- Het betrekken van lokale of regionale ondernemers.
- Op andere wijze een bijdrage leveren aan de omgeving, bijvoorbeeld via het beschikbaar stellen van financiële participatiemogelijkheden.

7. Borging en evaluatie

Om de principes uit de gedragscode te borgen en de gedragscode actueel te houden hanteren wij als volgt:

Borging

1. Initiatiefnemers maken zich bekend met de gedragscode, committeren zich eraan om deze na te leven en dragen deze actief uit. Initiatiefnemer is zelf verantwoordelijk voor de naleving. Indien initiatiefnemer niet handelt in lijn met de gedragscode, spreekt het bestuur/bureau van Geothermie Nederland het lid hierop aan.
2. Initiatiefnemers maken zich bekend met de leidraad omgevingsbetrokkenheid, welke Geothermie Nederland haar leden aanbiedt als handreiking voor het toepassen van de gedragscode.
3. Het omgevingsoverleg en daarin gemaakte afspraken zijn projectgebonden. Bij overdracht van het project zal de initiatiefnemer die de afspraken heeft gemaakt ervoor zorgen dat de afspraken worden overgedragen aan de nieuwe initiatiefnemer. De nieuwe initiatiefnemer spant zich in om deze afspraken na te komen. Indien dit niet mogelijk is bespreekt de nieuwe initiatiefnemer dit in een omgevingsoverleg.
4. Vragen over het voldoende naleven van de gedragscode kunnen bij Geothermie Nederland worden gesteld, indien de betreffende initiatiefnemer niet reageert op vragen of verzoeken, via info@geothermie.nl. Voor een zorgvuldige adressering van vragen over naleving van de gedragscode hanteren Geothermie Nederland en initiatiefnemer een protocol voor vragenafhandeling. Geothermie Nederland en initiatiefnemer gaan indien nodig gezamenlijk in gesprek met de betreffende belanghebbende.

Evaluatie

5. De gedragscode wordt periodiek geëvalueerd en waar nodig verbeterd en geactualiseerd.
6. Bij de evaluatie van de gedragscode gaat Geothermie Nederland in gesprek met een aantal belanghebbenden en vraagt hierbij naar de ervaringen. Deze evaluatie heeft als doel de gedragscode te actualiseren en wordt uitgevoerd door een onafhankelijke partij. Dit gebeurt in samenwerking met (een selectie van) belanghebbenden en ondertekenende partijen. De uitkomsten van de evaluatie worden gepubliceerd. Indien nodig wordt de gedragscode aangepast.
7. Geothermie Nederland zal een werkgroep met initiatiefnemers faciliteren, met als doel tussentijdse evaluatie van de gedragscode en het uitwisselen van kennis en ervaring.

8. Ondertekenende partijen

De gedragscode is ondertekend door Geothermie Nederland en haar leden.
Als vereniging zal Geothermie Nederland de gedragscode actief uitdragen
door deze onder de aandacht te brengen bij haar leden en het publiek.

Den Haag, 28 november 2019

Saskia Hagedoorn, destijds voorzitter van DAGO

Bijlage 1: Over aardwarmte

Aardwarmte

Aardwarmte (ook wel geothermie genoemd) is duurzame warmte uit de ondergrond voor de verwarming van kassen, bedrijven, huizen en industrie. Aardwarmte in Nederland heeft de potentie om te voorzien in een aanzienlijk deel van de Nederlandse warmtevraag (tot wel 20-25% in 2050) en is een betrouwbare duurzame bron voor warmtelevering. De ambitie van de sector is om in 2030 ongeveer 150-200 projecten gerealiseerd te hebben (tegenover zo'n 22 projecten in 2019). Daarmee zouden significante CO₂-reducties kunnen worden gerealiseerd die bijdragen aan het behalen van de klimaatdoelstellingen.

De Nederlandse warmtevoorziening verduurzamen

Nederland werkt hard aan de energietransitie. Om de doelen van het klimaatakkoord van Parijs te behalen moeten we onze energiehuishouding veranderen om onze CO₂-uitstoot te reduceren. Nederlandse gemeenten, provincies en Rijk werken aan plannen om steden, regio's en Nederland als geheel klimaatneutraal te maken in 2050 en de warmtevoorziening te verduurzamen. Een belangrijk onderdeel is de verduurzaming van de warmtevoorziening voor glastuinbouw, de gebouwde omgeving en industrie. Voor de opwekking van warmte gebruiken we nu vooral aardgas. Veel gemeenten kondigen aan 'van het aardgas af' te willen gaan. Aardwarmte kan daarvoor op veel plaatsen een lokaal duurzaam alternatief zijn.

Aardwarmte in Nederland

Op dit moment zijn er 22 aardwarmteprojecten in de glastuinbouw in Nederland gerealiseerd. Bij deze projecten is in goede afstemming met de omgeving gewerkt,

waarbij vaak de omliggende glastuinbouwbedrijven zowel de warmte afnemen als ook mede-eigenaar/initiatiefnemer zijn. Veel toekomstige aardwarmteprojecten zullen in een stedelijke omgeving worden gerealiseerd, waarbij de warmte ook via warmtenetwerken aan huishoudens en bedrijven zal worden geleverd.

Aardwarmteprojecten in het algemeen hebben een lokaal karakter, omdat de warmte lokaal wordt afgenomen. Met de ambities voor 2030 en daarna zal aardwarmte in toenemende mate een belangrijke rol spelen in de warmtevoorziening. Voor de formulering van de Regionale Energie Strategie (RES) en de gemeentelijke Warmtetransities zal veel werk gedaan worden om te beoordelen waar en hoe aardwarmte een bijdrage kan leveren aan de verduurzaming van de warmtevraag.

Voorwaarden voor een aardwarmteproject

Een succesvol aardwarmteproject voldoet aan een aantal voorwaarden. Om te beginnen is het van belang dat er voldoende warmteafnemers in de nabijheid zijn en moet de ondergrond voldoende geologisch en economisch perspectief bieden. Daarnaast dient er bij de verkenning rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van andere activiteiten in het gebied, zoals drinkwatervoorziening, bedrijfsactiviteiten etc. Dit betekent dat de realisatie van aardwarmteprojecten sterk aan de boven- en ondergrondse situatie gebonden is en soms geen (deel van de) oplossing kan zijn om de warmtevoorziening lokaal te verduurzamen.

Financiële participatie

Op dit moment wordt voor duurzame elektriciteitsopwekking, zoals wind en zon, steeds meer de mogelijkheid tot financiële participatie van de omgeving aangeboden. In de aardwarmtesector (duurzame warmte) is er nog beperkt ervaring met deze vorm van participatie door de omgeving. Zo zijn ondernemers in de glastuinbouw vaak zowel aandeelhouder in een project als ook afnemer van de geproduceerde warmte. Soms wordt ook financiering betrokken vanuit participatiefondsen. Het staat individuele bedrijven vrij om zelf al dan niet invulling aan te geven aan financiële participatie. De mogelijkheden hiertoe hangen samen met de wijze waarop de warmtemarkt de komende jaren wordt vormgegeven. Geothermie Nederland zal komend jaar de verschillende vormen van financiële participatie in kaart brengen, op basis van de ervaringen bij andere sectoren (wind en zon). Daarbij zal Geothermie Nederland samen met haar leden verkennen wat de (on)mogelijkheden zijn voor financiële participatie in de aardwarmtesector.

Informatievoorziening aardwarmte

Aangezien aardwarmte een relatief nieuwe ontwikkeling is in Nederland (sinds de eerste winning in 2007) leven er veel vragen over wat aardwarmte precies is, hoe het werkt, hoe de business case eruit ziet, hoe de relatie ligt met warmtenetten etc. Geothermie Nederland werkt daarom samen met EBN en Stichting Warmtentwerk, zoals ook geformuleerd in het Masterplan Aardwarmte, aan een goede informatievoorziening over aardwarmte.

Meer informatie over aardwarmte kunt u vinden op o.a.:

- www.allesoveraardwarmte.nl
- www.geothermie.nl
- www.kasalsenergiebron.nl
- www.glastuinbouwnederland.nl

Bijlage 2: Betrokken organisaties

Voor de totstandkoming van de gedragscode is er gesproken met vertegenwoordigers van de volgende partijen:

1. Gemeente Enschede/Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)
2. REScoop
3. Stichting Warmtenetwerk
4. Milieudefensie
5. Nederlandse Vereniging Duurzame Energie (NVDE)
6. Het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
7. Unie van Waterschappen (UvW)
8. Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
9. Holland Solar
10. Vereniging van waterbedrijven in Nederland (Vewin)
11. Interprovinciaal Overleg (IPO)
12. Provincie Noord-Brabant
13. Staatstoezicht op de Mijnen (SodM)
14. Gemeente Westvoorne
15. Laat Woerden Niet Zakken
16. Stichting Platform Geothermie
17. Energiebeheer Nederland (EBN)
18. NOGEPA

Daarnaast is er in de werkgroep geothermie van de Green Deal Participatie van gedachten gewisseld met de volgende partijen:

1. Energie Nederland
2. Interprovinciaal Overleg (IPO)
3. Natuur en Milieu
4. Lerend platform Energie en Omgeving (LEO)
5. Platform Geothermie
6. Provincie Drenthe
7. Provincie Gelderland
8. Provincie Overijssel
9. RVO
10. Stichting Warmtenetwerk
11. VNG

Bijlage 3: De leden van Geothermie Nederland (d.d. november 2019)

Colofon

Deze gedragscode is een uitgave van Geothermie Nederland • november 2019 • www.geothermie.nl

Contactpersoon: Danny van den Berg via danny.vandenberg@geothermie.nl • Procesbegeleiding, redactie & vormgeving: [MSG Sustainable Strategies](#)

